

PROVET I ORTODOX RELIGION 15.9.2014 BESKRIVNING AV GODA SVAR

De beskrivningar av svarens innehåll som ges här är inte bindande för studentexamensnämndens bedömning. Censorerna beslutar om de kriterier som används i den slutgiltiga bedömningen.

Provet i ortodox religion är till sin karaktär ett mogenhetsprov vars avsikt är att mäta examinandens religiösa och åskådningssäliga allmänbildning utgående från målen och innehållet i gymnasiet ortodoxa religionsämne. Föremål för bedömningen är kännedomen om lärokursernas sakinnehåll samt ett korrekt och adekvat bruk av begrepp som anknyter till den ortodoxa kyrkan, kristendomen samt övriga religioner och världsåskådningar. Föremål för bedömningen är därtill förmågan att kritiskt granska fakta som berör dessa till exempel genom att analysera bilder, statistik och texter. Ett gott svar är välutvecklat och konsekvent till sitt sakinnehåll.

Uppgift 1

Examinanden känner till att berättelsen om Abraham hör till patriarkberättelserna i Första Moseboken och kan återge dess grundläggande innehåll:

- Gud uppmanar Abraham att offra sin ende son, Isak.
- Abraham är lydig och beger sig med son och ved till ett berg.
- När Abraham byggt ett offeraltare och bundit Isak vid det, uppmanar en Herrens ängel Abraham att låta bli att offra sin son. Det är endast fråga om ett test som ska visa hur beredd Abraham är att lyda Gud.
- I ett busksnår finns en bagge, som sedan offras som ett brännoffer åt Herren.

Berättelsen ur Första Moseboken är ett av Bibelns svåra ställen, som i den judisk-kristna traditionen har krävt en förklaring till varför Gud handlade som han gjorde. Förklaringarna har ofta betonat att Gud endast prövade Abraham (Isak offerades sist och slutligen inte), och berättelsen betonar lydnaden gentemot Gud. I den kristna traditionen kan man i berättelsen om Abraham också se en förebild tecken för hur Guds ende son skulle offras.

I ett gott svar kan man resonera kring berättelsens möjliga innebörd ur många synvinklar samt även kring temat tro och lydnad.

Uppgift 2

I svaret presenteras den princip av omsorg om skönheten som den ortodoxa kyrkans gudstjänsttradition har tillägnat sig. Skönheten förmedlar och ger uttryck åt upplevelsen av det heliga i kyrkan. I ett gott svar presenteras den ortodoxa liturgiska traditionens olika former med hjälp av exempel på bruk av musik, bildkonst och arkitektur. Det är till fördel om examinandem noterat hur den liturgiska traditionen i Bysans överfördes till Ryssland, där den berikades och antog egna regionala, nationella och kulturella drag. Till fördel är också en skildring av denna utvecklings historiska skeden.

Uppgift 3

Svaret ska behandla den betydelse som var och en av de tre kyrkofäderna haft som auktoritativ lärare när det gäller kyrkans lära och liv. Svaret bör omfatta centrala drag i deras lära. Till fördel är om examinandem förstår vilket inflytande de tre kyrkofäderna haft på besluten vid de allmänna kyrkomötena. Det är också bra att behandla kyrkofädernas roll i utvecklandet av liturgin och den levande betydelse för dagens kyrka som arvet efter dem har.

Uppgift 4

Examinanden ska kunna nämna flera upplysningsorganisationer såsom Ortodoksisten Nuorten Liitto ONL ry [Förbundet för unga ortodoxa], Ortodoxa Studentförbundet [Ortodoksinen Opiskelijaliitto OOL ry], Suomen ortodoksisten opettajien liitto SOOLi ry [De ortodoxa lärarnas förbund i Finland], Ortodoksinen kirjallisuusyhdistys Ortokirja ry [Ortodoxa litteraturföreningen Ortokirja], Suomen Syndesmos-toimikunta [Finlands Syndesmos-kommitté], Pyhän Kosmas Aitolialaisen veljestö ry [Helige Kosmas från Aitoliens brödraskap], Ortodoksinen Veljestö ry [Ortodoxa brödraskapet]. Viktigt är att som bakgrundsfaktorer urskilja de exceptionella förhållandena i samband med emigrationen under och efter andra världskriget samt i samband med återuppbyggnaden, vilka skapade en social och verksamhetsmässig beställning på organisationernas verksamhet. Organisationerna stöder kyrkans och dess församlingars egen verksamhet, numera i många fall även på basis av samarbetsavtal. I svaret kan man också behandla eventuella spänningar som i vissa sammanhang har yppat sig mellan kyrkans egna verksamhetsprinciper och organisationsverksamheten.

Uppgift 5

I svaret behandlas biskoparnas roll i den ortodoxa kyrkan som efterträdare till apostlarna, lärare, ordinatorer av prästerskapet, chefer för prästerskapet samt överherdar för kyrkofolket. I ett gott svar känner man till den centrala roll i kyrkans ledning som den kanoniska lagen fastställer för biskoparna, den enskilda biskopens roll som ledare av sitt stift samt biskopssynodernas betydelse. Examinanden förmår i huvuddrag redogöra för principerna i den lag och den kyrkoordning som gäller Finlands ortodoxa kyrka, vilka förutsätter att biskoparna samarbetar med de representativa förvaltningsorganen (kyrkomötet, kyrkostyrelsen, församlingarnas organ) i en vidare utsträckning än vad som normalt är fallet i de ortodoxa lokalkyrkorna.

Uppgift 6

Examinanden känner till trosbekännelsens definition av kyrkan som *en*, helig, katolsk och apostolisk [kyrka]. I ett gott svar har man förmått redogöra för dessa begrepps betydelse från både en historisk och en läromässig synpunkt. I ett gott svar ska det framgå att dessa attribut är bestående och förpliktande och inte förändras i kyrkans historiska skeden.

Uppgift 7

Ett gott svar redogör för den ortodoxa människosynen enligt vilken varje människa är skapad till Guds avbild. På denna grund vilar varje människas, också åldringens oförytterliga människovärde. I ett gott svar framgår det också att kyrkan sätter värde på äldre människors livserfarenhet. Examinanden känner också till de centrala dragen i systemet med äldre andliga vägledare, bland annat den omständigheten att den andliga vägledaren inte alltid är gammal till sin fysiska ålder men däremot alltid erfaren och långt hunnen i andligt hänseende. I svaret kan man också behandla de olika formerna för kyrkans filantropiska diakoni.

Uppgift 8

Paulus världshistoriska betydelse ligger i hans roll i kristendomens utveckling till en egen religion.

Paulus kan anses vara den första teologen som klarade Jesus betydelse, och hans brev utgör en betydande del av Nya testamentets kanon. Ett gott svar dryftar Paulus inflytande under den process där kristendomen lösgör sig från de judiska renhetsföreställningarna och omskärelsen förkastas.

En skildring av Paulus levnadsöden och missionsresor lämpar sig som en del av helheten, men svarets tyngdpunkt bör ändå ligga på dryftandet av Paulus betydelse.

Uppgift +9

Av svaret framgår den ortodoxa kyrkans breda och mångsidiga initiativkraft inom de mellankyrkliga strävandena efter enhet, och detta åskådliggörs med exempel. I ett gott svar framgår att omsorgen om och uppbyggandet av kyrkans enhet ingår i kyrkans grundläggande uppgifter och förpliktelser och att det inte är fråga om ett slags välmenande sysslande och pysslande. I svaret förmår man problematisera det faktum att den odelade kyrkan är delad. Det är också viktigt att skildra den ortodoxa kyrkans deltagande i kyrkornas gemensamma organisationers verksamhet, såsom Kyrkornas världsråd och Europeiska kyrkokonferensen, i internationella teologiska dialoger samt i internationell diakoni. I svaret kan man också redogöra för specialfall, såsom närmandena mellan den katolska kyrkan i väst och den ortodoxa kyrkan i öst med början på 1960-talet eller dialogen mellan de ortodoxa kyrkorna och de orientaliska ortodoxa kyrkorna.

Uppgift +10

Svaret kan konstrueras på många olika sätt. Även om frågan som exempel nämner den senaste tidens nyateism, möjliggör den givna uppgiften en presentation också i vidare utsträckning av de argument som ateister under historiens gång har begagnat sig av. Därför är det möjligt att svara på frågan också ur en historisk synvinkel.

I ett gott svar kan man också presentera olika argument med vilka ateister har underbyggt tanken att det inte finns någon Gud. Frågan förutsätter också att man bedömer dessa påståenden ur kristendomens synvinkel.

Svaret kan innehålla argument och motargument till exempel av följande slag:

- Gud kan inte observeras eller på något sätt vetenskapligt bevisas. (Enligt kristendomen är Gud såsom alltings Skapare inte en varelse vid sidan av andra, och han kan därför inte bevisas på samma sätt som andra varelser.)
- Naturvetenskaperna förklarar världens uppkomst, och Gud behövs därför inte i ljuset av nutida kunskap. (Enligt de kristna berättar skapelsetron om "varför" världen har uppstått – den strävar inte efter att förklara "hur" det skedde, utan detta är en uppgift för den naturvetenskapliga forskningen.)
- Det finns lidande i världen, och därför är tron på en god och allsmäktig Gud förnuftsvidrig. (Enligt kristendomen deltog Gud själv i människans lidande i Jesus; lidandet är den fria viljans pris.)
- Religionen har förorsakat krig och våld genom sina absoluta sanningspåståenden. (Våld är ett missbruk av religionen.)